Бр. 56. У Новом Саду у суботу 10. (23.) марта 1912. Година XLVII.

„Застава“ излази сваки дан двапута а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини вечерњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

(Вечерњи лист.)

Лист српске народне радикалне странке.

За огласе плаћа се 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. ј. Чавића. Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини вечерњи бројеви стају 2 потуре.

Издање „Рада“ деон. друштва у Руми.

Адаме, где си?

IV.

Српска самостална странка није учинила ништа у интересу српске политике. Српска је политика само судопера у служби народног јединства.

Српска самостална странка ради дан ноћ на томе, да дође на владу, управо да буде увколено онима, који су на власти. Али се она не отима, да буде у власти зато, да остварује народна начела, него само зато да буде лично у власти, па жртвује и народна начела само да се умили хрватским странкама.

Ко иоле познаје рад српске самосталне странке, тај зна, да она није ширила по народу свест и начела, него је задобивала за себе свештенике, учитеље и појединце обећавањима, шта ће им она све учинити кад дође на власту. Нема можда ни једног учитеља, коме нису обећали надзорничко место, ни једног свештеника, коме нису обећали припомоћи и макар парченце раја, кад дођу на власту. А шта су све обећали хрватским странкама, да би хрватске странке држале с њима, то смо горко искусили, а тешко да не ћемо искусити и горе. Када политику српске самосталне странке свучете до коже, онда јасно видите, да у тој политици нема народнога, него страначкога, да странка буде што ближа чинији, а понајвише личнога, да та уплива странка може својим људима чинити услуге.

Та је странка ширила најмање свест и начела. Није зато, јер би то било против њеног животног интереса. Народна свест не би могла никада да прогута ону политику, што је води српска самостална странка. Њен је најглавнији рад у томе, што је учила народ да обожава поједине људе самосталне странке. Прогласила је сву досадању српску политику бедном и штетном; све људе који су радили на тој политици, малима. А своје је људе прогласила великим узорима. Светозара Прибићевића прогласила су највећим српским политичарем; Адам Прибићевић је највећи социјолог; Богдан Медаковић је тако велики, да кад се о њему говори треба скинути капу; Буде је највећи правник, Бањанац највећи српски новинар, а сви су они редом мученици. Подигли су блатњаве кипове, и учили народ: за овима да идеш јер они знају шта раде; тима да се молиш и обожаваш их.

На други начин не би било ни могуће, да се онолико преврћу, а ипак да им тако дуго верују њихове присталице, да увек стоје управо. Јер њихове присталице не смеју да верују у оно што виде, него само у оно, што им њихове вође кажу. Они десет година доказују, како је убитачна политика грофа Куена, па онда стварају с њиме савез и доказују, да је то најпаметнија политика што су је икад извели српски синови, јер они знају шта раде. После по године доцније проповедају и опет, да се противу куеновштине морамо борити до истраге, јер они и опет знају шта раде.

У одношајима према Бечу и Пешти исто су такви. Били су и против Мађара и с Мађарима — за време речке револуције — сада и опет гледају спас у Бечу. У автономији су исто такви. Помагали су клерикале, и сад су против њих, и нико не зна, шта ће радити сутра. Никада нису радили на једној идеји истрајно, него како им је кад изгледало боље по њих. Таква превртљива политика, која нема правца, није могла никада да донесе плода народу, а таква превртљива политика, ако је и могла донети привременог успеха појединцима, на крају се увек свршила тиме, што су и ти појединци остали у прашини, напуштени и презрени од свију и сваког.

Политика, која тражи спас у томе, што подиже своје блатњаве кипове, и пали им жртвенике, увек упоредо сикће на оне, који нису од тога блата. Сетимо се само оних нечувених клевета, што их је без и најмањег стида дизала самостална странка противу радикала. Када се лажљивост тих клевета показала на српском народном црквеном сабору, згражавао се цео поштен свет. Самостална странка труди се, да сваком приликом, стално измисли какву нову клевету против својих противника. И полази с гледишта, да што је та клевета страшнија, там ће у њу пре веровати свет, јер ће маслити: Па забога, ваљда тек оваково што нису могли ни смели измислити?

И ма да није могло бити друкчије, а да свет већ и са те стране није упознао самосталце, опет зато Адам Прибићевић говори у својим чланцима о онима, „који подржавају ово стање ситничарског међусобног сумњања, подозрајевања, зависти и клања.“ Али он ово не износи као грех самосталне странке, него хоће да побуди сумњу, као да то други раде.

Али тај самосталски самокрес толико се отрцао, да више не пали. Сарајевски „Народ“, који није могао да чита редовно „Заставу“, јер је забрањена за Босну и Херцеговину, те је по каткад веровао „Орбобрану“, данас му поручује ово:

„Господа око „Србобрана“, која у меденим мјесецима јединства са Хрватима игноришу српска народна обиљежја, везала су да распале братоубилачку борбу против Срба радикала дотле, да је за њихове присталице довољно некога успоредити са новосадским радикалима па да му потпуно убију сваки кредит. Тим „шлагером“ војује „Србобран“ у читавој својој полемици и против нас“.

Ово је само пример Али и из пуно других примера избија јасно на видело, да се у свима другим српским крајевима почињу да ужасавају од политике српске самосталне странке. Ево 11. број далматинског „Дубровника“, који је лист признавао народно јединство, али данас каже да овако даље не може. Он види, да се овакном политиком народног јединства „стално запоставља српско народно име и да се то име непрестано понижава, како би у мору хрватске искључивости ишчезнула и српска мисао“. Дубровник се противи уједињењу Босне и Херцеговине са Хрватском и вели, да се тако не може водити политика српско хрватског јединства.

И у самој Банији и Лици почео је свет да се буди и свести, зато је и морао „Србобран“ да се и опет преврне и проповеда да је српско народно јединство у томе, што треба радити на што јачем ширењу Српства. Но то су голе речи, које треба Србе да обману, а дела говоре друкчије.

Но све је узалуд. Народ се свести и неће се дати обманути.

Политичка криза у Угарској.

Јуче се у владиновачким круговима и преко владиних листова распростро глас, да ће Куену поново бити поверено образовање владе. Тај глас је поникао у крилу саме владине странке, да би улио мало наде и поуздања у већ клонуле мунговске редове. Куен је отишао у Беч, да заступа угарску владу при дочеку немачког цара. Отишао је у Беч једино тога ради. „Нова Слободна Преса“ написала је пак, да ће можда Куен привремено поново доћи на власту, да би на миру могле протећи делегације. Но и то је мало вероватно, кад се узме у обзир мунговске претње, — иако оне много не значе — да ће у делегацијама чинити велике неприлике заједничком војном министру Ауфенбергу. Ето из тога двога сковали су мунгови „поуздан“ глас, да ће Куен опет доћи на власту.

Озбиљни политички кругови, који имају поузданих извештаја, тврде, да ти и таки мунговски гласови немају никаква основа. Иако привидно изгледа, да је у решавању угарске кризе наступео застој, ипак ствар кризе одмиче напред, и то у сасвим другом правцу, да се с тим правцем ни близу не може довести у склад поново именовање Куенове владе. Озбиљни политички кругови и данас у Ладиславу Лукачу гледају председника новој угарској влади. — Опће је мишљење, да ће се после посете немачког цара почети живље радити на решењу кризе.

У одбрану српске народне црквене автономије.

Пишу нам из *Земуна*: Скупштина наше црквене опћине у својој редовној седници, држаној 4. (17.) марта, једногласно је решила на предлог С. Николића, да протестује против синодског штатута. Молимо вас, уврстите и Земун међу остале родољубиве опћине, које су подигле свој глас у одбрану народних права у народно црквеној нам автономији.

*

До сада је против синодског штатута протестовао велики митрополијски народни збор у Новом Саду, народни зборови у Вел. Кикинди, Перлеву, Куману и Будимпешти, архидијецезална епарх. скупштина, клуб срп. радикалне организације у Будимпешти и 125 црквених опћина. У архидијецези је протестовало 38, у вршачкој епархији 36, у бачкој 24, у темишварској 20, у будимској 6 и у пакрачкој 1 опћина.

Аустрија и Русија

Београдском „Одјеку“ јављају из Лондона, да је између Аустрије и Русије закључен споразум за заједничку акцију на Балкану под овим условима: Русија се обвезује, да помогне Аустрији, да одржи у својој власти Босну и Херцеговину. Аустрија не тражи више на Балкану, али се обвезује, да ће помоћи Русији гледе одржања садашњег стања на Балкану и да у свима питањима блиског Истока ништа не предузима без договора са Русијом.

Досадашњи руски посланик у Цариграду, Чариков, био је томе противан, па је стога смењен, а на његово је место дошао Гирс, који ће слепо извршивати наредбе из Петрограда.

Подрепашки обешењаклук.

Откако је варошка представничка скупштина на незаконити начин продужила Хајму закуп за 800 јутара варошке земље, подрепаши се граде неким јунацима. Бајаги брину се за народ, а зна се, да су и они пре три године на исти начин (без лицитације) хтели да добију 70 јутара варошке земље под закуп и да их је због тога српска народна радикална странка избацила из своје средине. Па и сада се они не буне против тога, што је земља издата без лицитације једном човеку, него што је нису добили подрепашки вождови, па да је они издају у подзакуп А да им је народна корист пред очима, они би тражили да се та земља изда народу у мањим парцелама. Смешно је, кад се подрепаши граде неким јунацима, па мисле, да паметни људи не виде, да терају обешењаклук. *Хајму је продужила уговор мунговска странка, с којом*

су подрепаши у савезу. Да су подрепаши озбиљно мислили то да спрече, они би рекли Слезаку и мунговима, да ће кидати с њима и неће више ни у чему радити заједнички. То би можда помогло. Али шта се догодило? Већ после 5—6 дана дошли су подрепаши у варошку скупштину и заједно са мунговима изгласали поверење Куену. Ако се они озбиљно буне против тога, што је Хајму незаконито продужен закуп, како су могли и даље радити са мунговима, који су ту очевидну незаконитост починили? У томе баш и лежи подрепашки обешењаклук. Све су они то унапред удесили са мунговима, а нашем народу хоће сад да замажу очи и да мало прокортешују за своју пропалу странку. На тај лепак неће свесни Срби да наиђу. Далеко им лепа кућа.

Победа црног штрајка и енглеске владе.

У посланичкој кући енглеског сабора са 348 против 225 гласова изгласан је закон о најмањој наплати угљарских радника. Тиме је радништво у Енглеској извојевало значајну победу, а и енглеска влада, коју је овом згодом хтела да сруши конзервативна странка, на челу са Балфуром. Судбину енглеске владе одлучила је радничка странка, која је верно истрајала уз владу и тиме помрсила конце Балфуру. У понедељак решава великашка кућа законски предлог о најмањој наплати угљарским радницима, и како ће већ тога дана тај предлог постати законом, то су сви изгледи, да ће угљарски штрајк већ у уторак или у среду престати.

Како су победили?

Ђука Михајловић и компанија победили су при избору управе учитељског деоничарског друштва „Натошевић". „Браник" и подрепашки лист морали су признати, да је у „Натошевићу" вођена страначка борба Ђука и компанија борили су се против својих учитељских другова вођени страначком заслепљеношћу. Како изгледа учитељска солидарност на делу, најбоље се видело у скупштини друштва „Натошевић". Солидарност је фирма за страначке и личне циљи Ђукине компаније. Али да та лажна солидарност стоји на слабим ногама, доказ је најбољи то, што је размер гласова био 146 према 93. Копрена је скинута — те се више неће моћи говорити о солидарности, него о страначким ћефовима Ђукине компаније, која је поред тога осигурала у „Натошевићу" себи лепе приходе. Ђукина компанија обузета бесом терала је мак на конац, а до неких пуномоћи дошла је заобилазним путем. Да их се курталишу, дали су им у Новоме Саду пуномоћ др. Душан Радић, Милан А. Јовановић, Никанор Чобановић, Мара Давидовац (заступљена својим оцем, који није деоничар), Милан Т. Јовановић и други.

Прилози за Милетићев споменик.

Место венца за покојног Илију Вујића, члана управе прве српске штедионице у Иригу, приложила је за споменик неумрлом дру Светозару Милетићу 20 круна: прва српска штедионица у Иригу д. д. Дамјан Марковић, трговац, приложио је 20 круна у место венца за покојног Илију Вујића, брата свог.

До сада је скупљено **13.503 круне и 43 потуре.**

Из земунске црквене скупштине.

Пишу нам из Земуна: У недељу 4. (17.) марта ове год. обављен је избор учитељице за српску основну школу. Са 39 гласова изабрата је Надежда Малбаша. Против избора поднели су уток преко 40 скупштинара, јер је било неправилности, а изабрана нема потпуну квалификацију. Поговара се, да ће у идућој скупштини обавити избор управитеља српских школа. Већ је време томе, јер садашњи управитељ служи већ три године привремено.

Годишњи парастос.

Госпођа Мара Богдановић са децом јавља, да ће у недељу 11. (24.) марта о. г., у 11 часова пре подне, давати годишњи парастос своме мужу и оцу, **дру Антонију Богдановићу,** у румској српској православној цркви св. Духа.

Читуља.

У Ердевику је преминуо парох Петар Араницки у 64. години живота, а 37-ој години свештеничке службе. Његову смрт оплакују супруга, сестра, 4 сина, кћи, зет Душан Мијатовић, вршачки протопрезвитерски капелан и остала родбина. Био нам је противник на политичком пољу. Лака му била земља!

Скупштина српске занатлијско-ратарске читаонице у Новоме Саду.

На Цвети о. г., у 3 сата после подне, одржаће се редовна годишња скупштина српске занатлијско-ратарске читаонице у Новоме Саду, у читаоничким просторијама. На дневном реду је извештај управе, а затим избор нове управе и надзорног одбора. Чланови се позивају, да дођу у пуном броју у скупштину.

Кратке вести.

— У Босанском Броду изазвало је велику сензацију, што је муслиман Хасиб Бирмицијa обукао своју жену у европско одело, шетао с њом по чаршији и одвео је у гостионицу на пиво.

— Из клостера у Сарајеву побегла је калуђерица Луитполда, која је одређена Српкиња и кћи покојног проте Николе Беговића.

— У Сарајеву је умр'о Мустафа ефендија Рефет у 70. години живота свог. Пре окупације уређивао је званични лист „Босну", који је излазио штампан ћирилицом и арапским словима (за латиницу и Хрвате онда се није ни знало).

— Босанска влада забранила је улазак у Босну београдском листу „Пијемонту", који је слат под именом „Србија".

— Хрвати су макнули са мостарске гимназије Србина професора Божидара Зечевића, јер није хтео да буде франковац. Око 120 Срба ђака и 70 муслимана отпочели су због тога штрајк. Истрага се води.

— Посланик на угарском сабору гроф Марко Викенбург именован је одељним предстојником министарству спољних послова. Био је посланик у балашђарматском изборном срезу.

— У Јошивару, предграђу јапанске престонице Токија, које је прошле године скоро до темеља изгорело, те поново изграђено, прекјуче је опет беснео пожар. Изгорело је око 700 кућа и врло много трговина.

— У Шомљовашархељу је умр'о умировљени учитељ Фрања Штангл у 94. години свога живота. Штангл је почео учитељевати у својој 16. години у Порви (веспримска жупанија), а умировљен је пре 6 година. Учитељевао је дакле 72 године. У Шомљовашархељу био је учитељ пуних 46 година.

— У Чантавиру играо се трогодишњи синчић тамошњег трговца Јосифа Ајзенштетера са псетом. Псето је одгризло језик детету.

Брзојави „Застави".

Стигли 23. марта.

Немачки цар у Бечу.

Беч. Данас пре подне стигао је у Шенбрун немачки цар Вељем. Дочек је био врло свечан. Железничка станица и варош окићена заставама и цвећем. На железничкој станици у име краљево поздравно је цара надвојвода Леополд Салватор. Пред дворцем у Шенбруну дочекао је цара Вељема сам краљ. Поздрав је био врло срдачан. Оба владара се загрлила и више пута пољубили.

Оставка румунске владе.

Букурешт. Са званичне стране се побијају на страни распрострти гласови о оставци Карпове владе.

Угљарски штрајк у Енглеској.

Лондон. У посланичкој кући изјавио је вођа радничке странке Макдоналд, да се нада, да ће доћи до споразума између радника и власника угљених мајдана, те ће закон о најмањој наплати постати излишан.

Одговорни уредник
Мита Клицин.

Трговина.

Будимпешта, 23. марта 1912.

(Брзојавни извештај).

Готова роба.

Раж средње каквоће 19 к. 40 п. до 19 к. 60 п.

Јечам за храну 19 к. 20 п. до 19 к 40 пот.

Јечам за кување пива 19 к. 40 п. до 19 к. 90 п.

Зоб прве каквоће — к. — п. до — к. — п.

Зоб средње каквоће 20 к. 50 п. до 20 к. 60 п.

Кукуруз домаћи 20 к. 20 п. до 20 к. 30 п.

Термини.

Жито за април 22 кр. 54 пот. до 22 к. 59 п.

Раж за април 1912. 19 к. 20 п. до 19 к. 22 п.

Кукуруз за јули 1912. 17 к. 26 п. до 17 к. 28 пот.

Са житне пијаце у Б-Пешти.

У трговини са готовом робом био је обрт слаб. Продано је 8000 центи пшенице са потуре по центи јефтиније него јуче. Цене су биле ове: пшеница потиска К 23·40—23·60, бачка К 23; раж К 19·20—19·30, кукуруз К 17·80, зоб К 19·80—20·20 У трговини на рок прављени су оваки закључци: пшеница за април К 22·56, за мај К 22·52, за октобар К 21; раж за април К 19·34, за октобар К 17·18; зоб за април К 19·46, за октобар К 16·62; кукуруз за мај К 17·34, за јули К 17·28. Довезено је у Будимпешту 31.363 центи пшенице, 4809 центи ражи, 536 центи јечма, 1132 ц. зоби и 7787 ц. кукуруза, а извезено је: 6334 ц. пшенице, 156 ц зоби, 4662 ц. кукуруза, 15.600 ц. брашна и 2572 ц. мекиња.

ВИНОГРАД

се издаје у закуп на више година. Лежи на карловачкој цести пред Текијама. Поближе упуте даје гђа МАРИЈА УД. ЛАУП, Прерадовићева улица бр. 405.

Петроварадин, Роковдол.

311. 5—6

КУЋА

новосаграђена у најмирнијој улици **ПРОДАЈЕ СЕ одмах.** Упитати се код **Петра Енгелхарта** гостионичара код „Јелена" у Митровици (Срем). 411 2-3

У ПАЖЊУ!

Јуца Петровић

Тадијина

родом из Лединаца (Срем) која је пре 17 година отишла у свет незнано куда. Позива се, пошто јој је отац умро, да се јави својој старој мајци ради наследства сермије. — Уједно молим све добре људе ако би знали штогод о њој где се бави да ми јаве. Унапред благодарећи им на доброти

Соја Петровић Тадијина

мати

ЛЕДИНЦИ Срем п. Каменица Аустро-Угарска. 345 3-3

Банкарској радњи у Новом Саду

ПЕРЕ ХРИСТИЋА СИНА

потребна су још

3—4 АГЕНТА

са фикс платом и провизијом. За ближа извешћа ваља се обратити код горње фирме од 3—4 сата после подне у 342 2-12 канцеларији

главна пијаца број 47.

ЗА СВОЈУ ГАЛАНТЕРИЈСКУ ТРГОВИНУ

ПОТРЕБУЈЕМ МЛАЂЕГ ПОМОЋНИКА

који је тој струци потпуно вичан. Ступити у радњу може 1. априла по новом. 413 2—3

Сима Микша, Тител.

НА ПРОДАЈУ

20 кошница ЂЕРЗОНКИ,

једну шлајдер-машину, као и једну за топљење воска машину. Продају се из слободне руке по умереној цени. — За адресу упитати администрацију „Заставе". 415 2-3

ЗА СВОЈ ХОТЕЛ ПРВОГА РЕДА

„ЦРНИ ОРАО" У РУМИ

у којем водим РЕШТАРАЦИЈУ и КАВАНУ потребујем **ДВА УЧЕНИКА** којима дајем, поред обскрбе, одело и школске књиге и школарину све :: — сносим ја. — ::

Лоренц Миколаци.

229 4—6 хотелијер РУМА

ОГЛАС!

Имадем 6000 катастрали јутара БУКОВЕ ШУМЕ НА ПРОДАЈУ, под врло повољним условима. Исто тако имадем и ДВА ПАРНА МЛИНА, један у Срему и један у Банату и једну МАНУФАКТУРНО ГАЛАНТЕРИЈСКУ ТРГОВИНУ у једном од највећих места у Банату НА ПРОДАЈУ!!! 467 2—6

Ближа извешћа уз приложену марку од 20 пот. даје:

Банкарско комисионарска радња

СВЕТОЗАРА М. КОСОВЦА

у Новом Саду.

Електрична штампарија дра Св. Милетића у Новом Саду.